

Biskopens visitasforedrag på Fredheim Visitas i Ulstein sokn 22.-23.01 og 31.01-03.02.2019

Det har vært flott å få komme og møte dere igjen. Komme tilbake hit hvor jeg var på visitas for drøye 7 år siden. Da var det samtidig visitas også i Hareid sokn, så det ga ikke mulighet til samme bredden i visitasprogrammet som vi har hatt denne gangen. Og det er med rette jeg sier «vi» fordi domprosten var her som fungerende biskop på torsdag, mens prosten og bispedømmets undervisningsrådgiver har vært her under hele programmet.

Å være biskop er å være en som ser. Det er et privilegium. En visitas er et tilsynsbesøk, der biskopen kommer for å se til menigheten, se hvordan kirken er kirke – også i det offentlige rom – og se hvordan ansatte og frivillige medarbeidere arbeider for at kirken skal nå sine mål. Takk for den gode måten dere har lagt til rette for at vi har kunnet se til dere. Vi har sett veldig mye jeg er takknemlig for. Må alt visitasarbeidet hjelpe dere til å se veien videre fremover. Dere er dyktige, har mange flotte medarbeidere og mye godt å glede dere over.

Det er annerledes å komme tilbake til et kjent sted enn å komme dit for første gang. Det gir anledning til å oppdage andre ting og se sammenhenger i et annet perspektiv. Dere ga meg en god starthjelp gjennom visitasmeldingen, innsendte plandokumenter, samt visitasens del I ved prost og rådgiver 28.11.18. Da var det særlig fokus på kontorforholdene, befaring på Ulstein gamle kyrkjestad, kirkegårdene og ikke minst på kirkebygningen.

Jeg legger visitasmeldinga til grunn og vil bekrefte det dere beskriver og vurderingene dere gjør. Noe av det dere har vist meg, kommer til uttrykk gjennom dette foredraget. Mer kommer i den fullstendige visitasprotokollen. Prosten kommer tilbake til en visitas III innen 1 år for å følge dette opp sammen med dere.

Etter visitasen i 2011, skrev jeg: «Om Ulstein kyrkje står det etter visitas 1: *Mykje har blitt gjort dei siste årene. Einaste problem: Ho er for liten.* Den gjennomsnittlige oppslutningen om gudstjeneste i Ulstein kyrkje er blant de aller høyeste i hele Norge, og det er noe å virkelig være glad for. Det faktum at kirken ofte er for liten må ikke bli et problem i betydningen av at folk slutter å komme. Befolkningen i Ulstein kommune er nesten doblet de siste 40 år. Prognosene sier at folketallet vil fortsette å øke betydelig de neste årene. Det haster derfor å komme i gang med prosjektering av en ny kirke og/eller utbygging av dagens kirke. I møtet med kommunens ledelse stadfestet ordføreren dette behovet.»

Det er nesten uforståelig at dette ikke har funnet sin løsning i årene som har gått når jeg ser utviklingen og investeringene som er gjort på alle de andre samfunnsområdene. Jeg vet ikke om det skyldes forsiktighet at kirken ikke er synlig i kommunens selvpresentasjon? Det er ikke noe i kirkens arbeid som ikke faller inn under kommunens gode kjerneverdier. Dere har en uttrykt vilje til å få til ting, og nå ber jeg dere løfte i flokk for å få reist en ny kirke. Grunnloven ble endret i 2012. Norge har ikke lenger en statskirke, men Stortinget valgte å opprettholde kommunens ansvar for finansiering av nye kirker. Det er også kommunens ansvar å bidra til universell utforming av dagens kirke. Ikke fordi kirkens ansatte trenger det, men fordi folket her i kommunen trenger det.

Siden forrige visitas har soknet arbeidet kreativt og på mange måter grensesprengende for at en ny kirke skal komme på plass. Under visitasen har jeg fått møte både planutvalget for nytt kirkebygg og «Nykyrkjekarane». Det innblikket dere har gitt meg i arbeidet med å gå bredt ut

i folket og forankre arbeidet med å få reist en ny kirke for eksempel gjennom Ulsteinmessa som i fjor samlet bortimot 5000, er imponerende. Jeg kjenner ikke til noe annet kirkeprosjekt som har klart å reise over 20 millioner i egenkapital og sagt at soknet vil bære alle kostnadene de første 10 årene. Dere har så langt jeg kan se, snudd alle steiner, arbeidet grundig med om det er mulig å bygge ut dagens kirke og kommet fram til at det ikke er det. Dere har gjennomført arkitektkonkurranse og sitter nå med tegninger til et bygg med en miljøprofil som har gitt dere 3 millioner fra staten. Dere har et skisseprosjekt med en kostnadskalkyle til det som både vil bli et tjenlig bygg for alle, samtidig som det gir rom for å bevare dagens 170 år gamle kirke. Eller for å låne ord fra planutvalget: «*sette eit merke i tida, byggje for framtida og skape eit levande fellesskap.*»

Visitareglementet for Den norske kirke §1 sier: «Formålet med visitareglementet er gjennom bispevisitasene å legge forholdene til rette for aktivt engasjement og stadig fornyelse i den evangelisk-lutherske folkekirke i Norge. (...) Formålet med bispevisitasen er å støtte, inspirere og veilede menigheter og ansatte, og gjøre kirkens nærvær synlig i lokalsamfunnet. (...) Menighetens arbeid skal også vurderes opp mot de planer som foreligger fra kirkelige organer.»

De planverk som er vedtatt av Kirkemøtet, er plan for samisk kirkeliv, kirkemusikk, diakoni og for trosopplæring. Den store forskjellen på trosopplæringsplanen og de andre planene, er at det fra Stortinget følger med en betydelig økonomi knyttet til antallet barn i soknene som omfattes av planen.

Den norske kirke har de siste årene hatt den overordnede visjonen «*Meir himmel på jorda*». Den gjelder også for Møre bispedømme, og jeg tenker at den visjonen deres: *Saman på ferda* og alt dere arbeidet vi har fått innsyn i under denne visitasen, understreker at «*Kyrkja vitnar i ord og gjerning om frelse, fridom og håp i Jesus Kristus ved å være vedkjennande, open, tenande og misjonerande.*»

Hovedsatsingsområdene for hele Den norske kirke, er fra i år av utvidet fra fire til syv. Jeg har i møtene vi har hatt med dere som er folkevalgt og med staben løftet fram disse satsingsområdene. For at visitarbeidet skal hjelpe dere å se framover, har jeg valgt å strukturere resten av dette foredraget etter disse områdene. Jeg starter med punkt 7, for der forankres ansvaret for alt kirkens arbeid her i Ulstein.

Kyrkja har ein demokratisk og velfungerande organisasjon (7)

Arbeidet for å nå kirkens mål, gjøres lokalt i de enkelte sokn, og dere er så heldige at dere i kommunen bare har et sokn. Soknerådet er dermed også - sammen med ordføreren som kommunens representant – fellesråd med svært omfattende ansvarsområder. Om lag 76% av kommunens innbyggere er medlemmer i Den norske kirke. Dere skriver i visitasmeldinga: «*Teljingar viser at 1000 menneske er innom kyrkja sine aktivitetar kvar veke. (...) Vi søkjer stadig nye arbeidsmåtar og kommunikasjonsformer som let evangeliet møte vår tid.*»

Vi er inne i et valgår hvor det også skal være kirkelige valg, og vi venter på at Stortinget skal vedta ny lov for tros- og livssynssamfunn. Den vil få konsekvenser for styringsstrukturene i Den norske kirke, men vi vet ikke hvor detaljert den nye loven vil formulere mål for kirkens virksomhet. Uavhengig av lov, vet vi at soknerådet fortsatt må ha sin myndighet, sitt ansvar og sin oppmerksomhet på «alt som kan gjøres for å vekke og nære det kristelige liv i soknet, særlig at Guds ord kan bli rikelig forkynt, syke og døende betjent med det, døpte gis

dåpsopplæring, barn og unge samlet om gode formål og legemlig og åndelig nød avhjulpet. Menighetsrådet har ansvar for at kirkelig undervisning, kirkemusikk og diakoni innarbeides og utvikles i soknet.»

Et av de nye områdene snakket om i møtet med soknerådet, etter først å snakket om det med staben, var

Kyrkja skaper trygge rom (6)

Alle mennesker har en ukrenkelig verdi.

I hele samfunnet ble det i fjor større åpenhet om misbruk av makt og fokus på en grenseoverskridende adferd som i lang tid har blitt tiet i hjel. Krenkelser og overgrep skal ikke ties i hjel, men snakkes i hjel – også i kristne sammenhenger. Gjennom bevissthet, åpenhet og samtaler forebygges krenkelser og overgrep.

Det var viktig for fellesrådet å få et innblikk i hvordan de ansatte over tid har tatt opp tema som grenser, respekt for andre, makt og seksualitet i ledertreningen av unge medarbeidere, og at det skrives kontrakter med alle som skal være med som ledere. Jeg merket meg at dette var et nytt tema for fellesrådet, og jeg ber dere fortsette samtalen om hvordan dere vil synliggjøre i det offentlige rom at i kirken er det trygge rom slik at flere kan få hjelp til å gjenvinne sin verdighet. Å feire messe for verdighet kan være en mulighet.

Det var inspirerende å lære om det omfattende holdningsarbeidet som foregår på ungdomsskolen gjennom MOT. MOT gir elevene gode verdier og gode verktøy for livsmestring som dere kan bygge videre på. Et brennende spørsmål i dagens samfunn er hvordan ungdommene i 16-18-årsalderen kan få nødvendig hjelp og støtte til å ta gode valg og ha trygge, gode rom i en sårbar fase av livet.

Og da er naturlig å fortsette med at

Kyrkja engasjerer seg i samfunnet (4)

Dere er gode til å være synlige i media. Gjennom den nyhetstjenesten vi har i bispedømmet, leser jeg stadig nytt fra Ulstein kyrkjelyd. Noe av det som gjorde sterkt inntrykk, var å lese om aksjonen «Hjertevarme» etter initiativ fra «Nykyrkjekarane» før jul. Takk for at dere også presenterte dette under visitasen. Dere opplevde stort engasjement og vilje til å gi både penger og matgaver. Diakon og sokneprest leverte matkasser. 47 husstander fikk helt konkret oppleve hjertevarmen, og alle som var innom butikkene fikk med seg dette diakonale perspektivet og ble minnet om behovet for å dele.

Bedriftsbesøket hos Rolls Royce Marine ga et innblikk i langsiktig og bærekraftig tenkning gjennom miljøvennlig innovasjon og investeringer fra et selskap som ligger i verdenstoppen innenfor sitt felt. Både der og i møtet med kommunen, ble FNs bærekraftsmål løftet fram. Det er verdibaserte mål som korresponderer godt med kirkens diakonale ansvar og engasjement.

Innenfor samfunnsengasjementet ligger også samarbeidet med skoler og barnehager. Vi kom rett til Rolls Royce fra besøk i Blåtinden barnehage. Vi hadde kledd oss for uteliv, men der ble vi varmt tatt imot og ønsket velkommen inn til en spennende orientering fra små og store om hvordan miljøfokus gjennomsyrrer hele driften. Fokuset på bærekraftig utvikling kom også til uttrykk gjennom egenproduksjon av mat som barna var med og laget. Det var flott å få møte barn som vokser opp med å verne om skaperverket.

Et møte med kommunens ledelse er en fast del av biskopens visitasprogram, men tilsynsbesøket fra biskopen er annerledes enn andre tilsynsbesøk kommunen har erfaring med. Visitasen har fokus på samhandlingen mellom de ulike kommunale ansvarsområdene og kirken. Dypest sett handler det om hvordan kirken er kirke i møte med alle kommunens innbyggere. Jeg er takknemlig for at kommunens ledelse ga en tydelig bekreftelse av det gode samarbeidet mellom kirken og skolen, når det gjelder omsorgsarbeid og i krisesituasjoner. Vi fikk i møtet en synliggjøring av kirkens mange bærende roller i samfunnet. I tillegg la samtalen også vekt på behovet for ny kirke, men også manglende universell utforming av dagens kirke.

Kunst- og kulturuttrykk er ein del av kyrkja sitt liv (3)

Dere skriver i visitasmeldinga: *«Ulstein sokn driv eit breidt, mangfaldig og viktig kulturarbeid, med fokus på variasjon og kvalitet.»* Det gjorde meg nysgjerrig, og jeg skulle gjerne hatt det utdypet. Jeg skjønner at vi ikke rekker over alt selv om visitasdagene ble mange og lange, men siden dette er et nytt fokusområde i hele Den norske kirke, ser jeg fram til å lese mer om dette etter visitas III.

Da visitasmeldinga ble skrevet, var ikke statistikken for 2018 klar, men jeg leste med glede tallene for 2017 hvor 445 frivillige aktører (!) var med å bidro musikalsk i tillegg til de 20 konsertene som samlet 3000 besøkende i løpet av året.

Denne bredden av møteplasser her i kirka hvor mange bidrar, er dypest sett også møteplasser hvor Gud er tilstede, og hvor vi gjennom kulturopplevelsene får språk for den tro ikke alle har så mye språk for på egenhånd. Kirken som kulturarena gir en spesiell tolkningsramme som også åpner veien til Gud for flere – dette er det denne satsingen dypest sett handler om.

Gudstenestelivet blomstrar (1)

Jeg vil starte med å gi dere en stor takk. Takk for samspill og samarbeid som involverer bredt og beriker gudstjenestene. Da vi hadde dåpsskole for 6-åringene her i kirkerommet, fikk jeg lære om kirkesvalene for barn fra 6 år og oppover. Det er et strategisk klokt grep dere har tatt ved å samle barna, lære dem om gudstjenesten og gi dem ulike oppgaver som både styrker deres identitet og tilknytning til kirken, samt synliggjør for oss alle troens gave.

Gudstjenesten er selve kjernevirksomheten i menighetenes liv. Der lytter vi til og lærer fra Bibelens ord. Der leves dåpens liv i et fellesskap hvor vi også samles rundt nattverdets bord. Gudstjenesten knytter oss også til den verdensvide kirken. Dere har gjennom mange år lagt godt til rette for deltakelse fra flyktninger, og dere er forbilledlige i å ha tolketjeneste under gudstjenestene.

Det kirkemusikalske arbeidet er omfattende – også inn i gudstjenestene. Gjennom korprosjekt, samarbeid med kor, mindre grupper og solister, berikes svært mange gudstjenester med en bredde av uttrykk.

Dere reflekterer i visitasmeldinga godt rundt gudstjenestearbeidet og skriver blant annet: *«Gjennom åra etter gudstenestereforma har dei nye melodiane og liturgiane vorte godt implementertei kyrkjelyden, og det har gitt ei positiv fornying av gudstenestelivet.»* Det var en fryd å høre hvor godt alle barna kunne Gloria under skolegudstjenesten. Vi har snakket om at det skal mye til å endre på noe som fungerer så bra. Etter de nyeste vedtak i Kirkemøtet og

Kirkerådet skal ikke lenger liturgisk grunnordning forelegges biskopen for godkjenning, men skal i dialog med prostene, fastsettes lokalt innenfor de rammer som gjelder.

Dere skriver videre at tre av fire gudstjenester i måneden er tilrettelagt for barn, og at dere ikke helt klarer å treffe de unge voksne mellom 18 og 35 år. De kveldsgudstjenester som har vist seg å fylle et behov, er «*Drypp-gudstjenester*» for og av ungdom. Det er en gudstjenesteform dere har utviklet siden forrige visitas. Det var fint å få delta i den i går kveld. Og der møtte jeg til min glede og store overraskelse en fil fra Kambodsja hvor Anders Myrene presenterte det arbeidet han og hans familie står i der for Misjonsalliansen. Det var en flott måte å bringe misjonsoppdraget videre på. Som kirke er vi kalt til å vitne om Jesus lokalt og globalt.

Så er jeg spent på om dere i årene som kommer også finner rom for - sammen med unge voksne – å utvikle et tilbud for og av dem.

Fra gudstjenesten sendes vi ut til et liv i tjeneste for Gud og vår neste, og i gudstjenesten kalles vi tilbake til fellesskapet med Gud selv - og med hverandre.

Fleire søker dåp og trosopplæring (2)

Det er en uløselig forbindelse mellom gudstjenestelivet og trosopplæringen – eller kanskje vi skal si dåpsopplæringen. Ikke opplæring til tro, men opplæring i å leve dåpens liv. Det første møtet mange har med gudstjenesten, er den dagen de ble båret til dåpen. Vi husker ikke noe av det, men dåpen følger oss gjennom hele livet. Nå som Den norske kirke ikke lenger får dåpsmeldinger, er det vesentlig at dere har lagt en felles strategi i hele prostiet for å invitere til dåp. Det er også svært viktig at dere følger nøye med på utviklingen av antallet fødte som blir båret til dåp.

Dere har siden forrige visitas implementert snart hele trosopplæringsplanen. Dere reflekterer godt rundt dette i visitasmeldinga: «*Å etablere nye trosopplæringstiltak krev tid, tolmod og samhandling med frivillige og tilsette. (...) Vi har framleis ikkje utvikla tilbod for 4. klasse og 7.klasse. Her bør vi kome med noko, for det årlege møtet er viktig for kontinuiteten!*» Og jeg vil bare bekrefte det dere her skriver.

Gjennom dåpsskolen for 6-åringer fikk jeg erfare god forankring og bred deltakelse med rom for både foreldre, søsken og andre. Jeg så krevende logistikk, godt samarbeid og klare ambisjoner mht. læring. Læring også i form av innøving av liturgi som gir gjenkjennelse i og tilknytning til gudstjenesten. Det er veldig bra.

Konfirmasjonstiden er den mest omfattende delen av trosopplæringsarbeidet. Og for et utgangspunkt dere har! I en anonym spørreundersøkelse ved starten av konfirmasjonstiden spurte dere hva som var den viktigste årsaken til at de valgte å konfirmeres i kirken? Det svaret som rangerte øverst var: *Eg er kristen / Eg trur på Gud.*

Konfirmantåret er av stor betydning i en ungdoms liv, og jeg ser dere langt på veg har oppnådd det dere ønsket med den omleggingen av konfirmantåret som fant sted i 2013/2014.

Fleire finn sin plass i kyrkjeleg arbeid (5)

Visitasen har gitt oss et godt innblikk i et omfattende menighetsarbeid som favner bredt. Noe av det første jeg noterte meg, var at dere trenger en frivillighetskoordinator som kan legge til rette for og administrere alle de frivillige som bidrar inn i like arbeidsområder. Det var godt å

høre at soknerådet allerede har satt dette på dagsorden. I dag er det over 500 frivillige medarbeidere. Har dere regnet ut hvor mange årsverk den frivillige innsatsen innebærer?

Kirkens arbeid står sterkt her i kommunen. Jeg ha sett at dere har høye ambisjoner og ønsker å nå langt ut med evangeliet. Skal dere klare mer, må det rekrutteres flere medarbeidere som kan være *saman med dykk på ferda*.

Grunnmuren i Møre bispedømmes visjonsdokument er: *Medarbeidarar som ser kvarandre og tek del med nådegåver, evner og fagkunnskap. Saman på ferda*, sier dere. Sammen er vi kalt til å ta i bruk alle de gaver, evner og muligheter Gud har gitt oss.

Alt vi gjør som kirke, gjør vi dypest sett fordi vi er sendt av Gud selv for å gjøre det. Alle de gode fortellingene om å være kirke her i Ulstein kan sees i dette perspektivet – som et utslag av det å være sendt – som misjon. Og i forlengelsen av misjonsoppdraget ligger løftet fra Jesus selv: *Og sjå, eg er med dykk alle dagar så lenge verda står*.

3. februar 2019

Gud velsigne dere alle!

Ingeborg Midttømme
biskop